

Εκπαίδευση
Ένα μυστάκι
στο προαύλιο

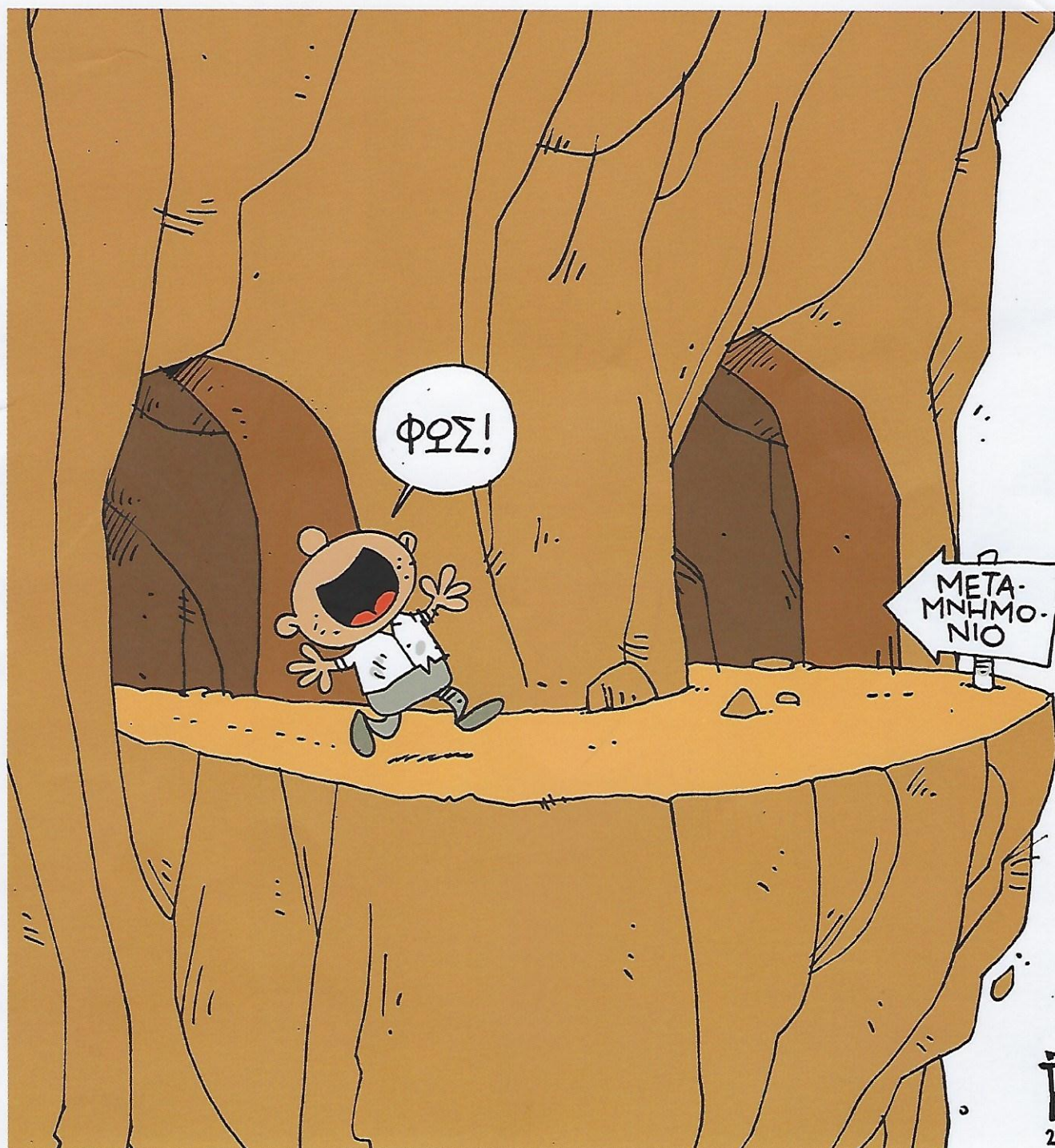
Κοινωνία
Μαθητούδια
ελευθέρας βοσκής

Γηρατειά
Η φροντίδα
στον αυτόματο

«Σχεδία»
Διαδρομές στο
απροσδόκητο

#62

σχεδία

Εκπαίδευση
Ένα μυστάκι
στο προαύλιο

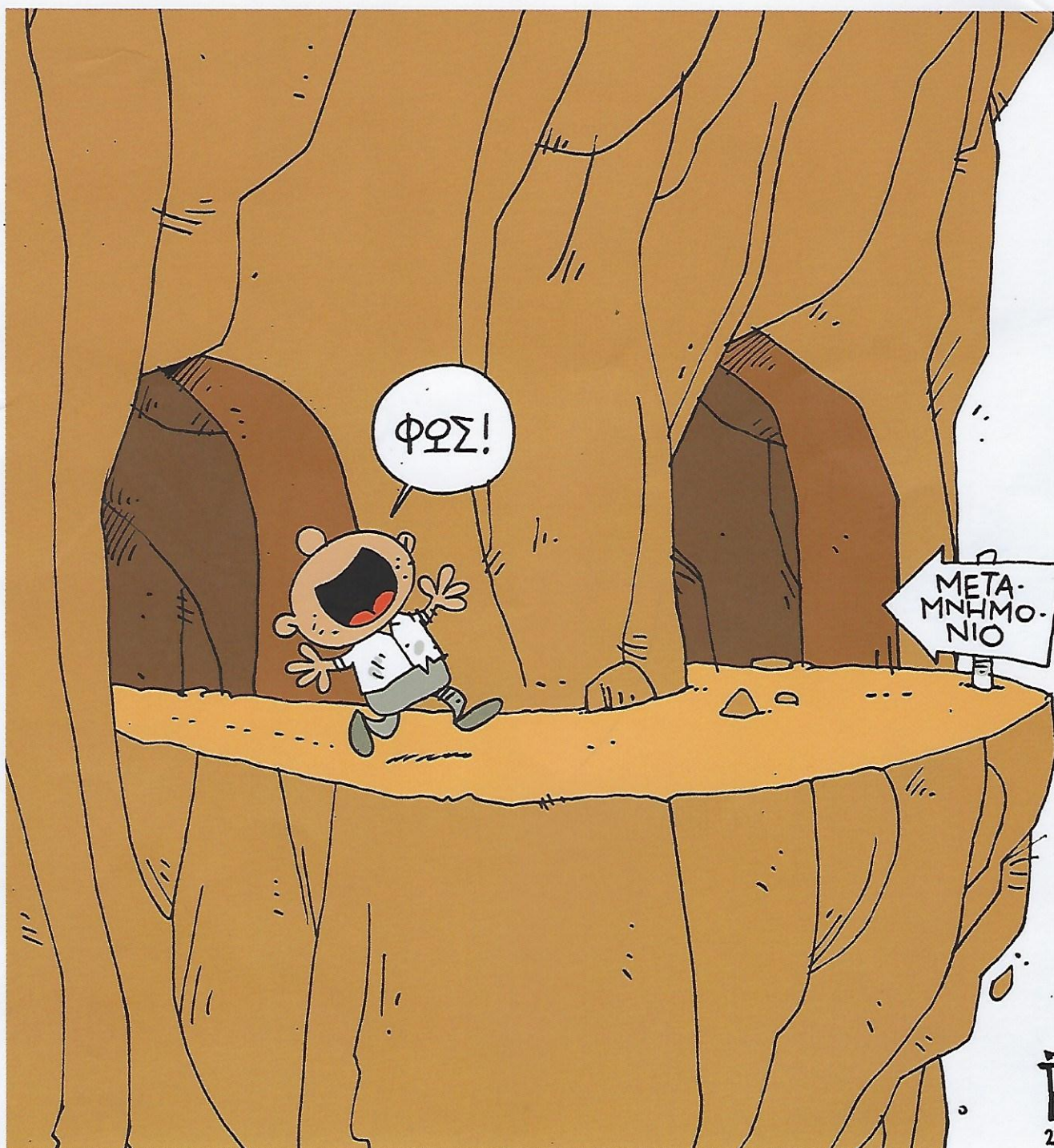
Κοινωνία
Μαθητούδια
ελευθέρας βοσκής

Γρατεία
Η φροντίδα
στον αυτόματο

«Σχεδία»
Διαδρομές στο
απροσδόκητο

#62

σχεδία

Ένα μποστάνι στο προαύλιο

Εκτροφή κοτόπουλων ελεύθερης βοσκής και βόλτες με τρακτέρ. Διεθνώς, πολλαπλασιάζονται τα παραδείγματα εισαγωγής της γεωργίας στις σχολικές τάξεις. Στην Ελλάδα, ωστόσο, η εκπαίδευση παραμένει αγροτικά αναλφάβητη.

Μαθητές εν ώρα αγροτικών εργασιών σε θερμοκήπιο έξω από το Μοντεβιδέο της Ουρουγουάης. Ολοένα και περισσότερα σχολεία σε όλο τον κόσμο εντάσσουν τον γεωργικό αλφαριθμητισμό στα μαθήματά τους.

—
Φωτογραφία:
Reuters/Andres Stapff

Κείμενο:
Δανάη Αλεξάκη

· Ρεπορτάζ Γεωργικός αλφαριθμητισμός

Φέτος την άνοιξη, στο πλαίσιο ενός αγροτικού συνεδρίου, είχα την τύχη να συνομιλήσω με τον δόκτωρα Μπένι Λεβ (Beni Lew), επιστήμονα στο Αγροτικό Ινστιτούτο Volcani του Ισραήλ, ο οποίος ήταν επίτιμος προσκεκλημένος προκειμένου να αναφερθεί στο «success story» της αγροτικής βιομηχανίας του Ισραήλ. Για όσους δεν γνωρίζουν, η γεωργία στο Ισραήλ είναι πολύ αναπτυγμένη, παρά το γεγονός ότι η γεωμορφολογία της περιοχής δεν είναι ευνοϊκή για τη γεωργική δραστηριότητα. Όταν τον ρώτησα ποιο ήταν το πρώτο βήμα που οδήγησε το Ισραήλ σε μια τόσο επιτυχημένη ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα, μου απάντησε ότι «κατά τη γνώμη μου, δεν υπήρξε ποτέ απλά ένα "πρώτο βήμα" στη δημιουργία μιας πολύ

«Η αγροτική εκπαίδευση δεν πρέπει να αφορά μονάχα τους παραγωγούς. Η ένταξη αγροτικών μαθημάτων στα σχολεία θα δημιουργήσει πιο ευσυνείδητους πολίτες».

αναπτυγμένης γεωργικής "βιομηχανίας" στο Ισραήλ. Πολλά πράγματα συνέβαλαν στην εξέλιξη αυτή, όπως το γεγονός ότι πολλοί άνθρωποι έφτασαν στο Ισραήλ, την εποχή εκείνη, και η κυβέρνηση έπρεπε να βρει τον τρόπο ώστε να εξασφαλιστεί επισιτιστική επάρκεια. Ήταν απαραίτητο να υπάρξει παραγωγή τροφίμων σε μια περιοχή που δεν υπήρχε γόνιμη γη ούτε νερό. Καθοριστικός παράγοντας ήταν ότι η κυβέρνηση θεώρησε ότι η χώρα μπορεί να σωθεί αναζητώντας λύσεις μέσα από την εκπαίδευση, το πανεπιστήμιο, την έρευνα. Σήμερα, το Ισραήλ επενδύει περίπου το 4,2% του ΑΕΠ στην έρευνα».

Οι συνειρήματα που ήρθαν στο μυαλό μου από αυτή του την απάντηση ήταν χιλιάδες, όπως το γεγονός ότι η Ελλάδα, που διατηρεί ανταγωνιστικό πλεονέκτημα γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών και ηλιοφάνειας, δεν απολαμβάνει τον πρωτογενή τομέα που της αναλογεί. Στάθιμα, όμως, ιδιαίτερα στο κεφάλαιο αγροτική εκπαίδευση και αναρωτήθηκα πώς θα ήταν εάν στις αυλές των περίπου 6.500 δημόσιων σχολείων που λειτουργούν σήμερα σε

Μαθητές στην Αβάνα περιποιούνται τον σχολικό λαχανόκηπο. Ο σπόρος της αγροτικής αγωγής είναι για τα καλά φυτεμένος στο κουβανικό εκπαιδευτικό σύστημα.
Φωτογραφία: Reuters/Claudia Daut

όλη την ελληνική επικράτεια υπήρχαν αντίστοιχα σε αριθμό μπουστάνια τα οποία να τα καλλιεργούν οι μαθητές.

Στο βαθμό που θα συνέβαινε αυτό, πέρα από μοσχοβολιστές γειτονιές, θα είχαμε ένα εκπαιδευτικό σύστημα πολύ υψηλών «αποδόσεων» και νέες γενιές πολιτών σε απόλυτη ευθυγράμμιση με την αρμονία της φύσης σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής τους. Ειδικά για τη χώρα μας, η καλλιέργεια της γεωργικής συνείδησης στους νέους ανθρώπους θα μπορούσε να συμβάλει καθοριστικά στην αλλαγή της νοοτροπίας των μελλοντικών επαγγελματιών αγροτών, θα κρατούσε τους νέους στην επαρχία, ενώ ταυτόχρονα θα δημιουργούσε πιο υπεύθυνους πολίτες έναντι των αναγκών του περιβάλλοντος και της επάρκειας των φυσικών πόρων.

Η πραγματικότητα θέλει τους αστικούς πληθυσμούς, και δη τους νέους ανθρώπους, σε μια επικίνδυνα αυξανόμενη αποσύνδεση από τη γεωργία, όχι μονάχα ως πηγή κάλυψης της επισιτιστικής επάρκειας αλλά και στην ευρύτερη κοινωνικοοικονομική της διάσταση.

«Σε επίπεδο επαγγελματιών αγροτών, χωρίς εκπαίδευση δεν μπορεί να υπάρξει γεωργία. Αυτό είναι ξεκάθαρο. Ωστόσο, η αγροτική εκπαίδευση δεν πρέπει να

αφορά μονάχα τους παραγωγούς. Η ένταξη αγροτικών μαθημάτων στα σχολεία θα δημιουργήσει πιο ευσυνείδητους καταναλωτές, πιο ευσυνείδητους πολίτες», αναφέρει στη «σχεδία» ο πρώην Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης δρ. Αθανάσιος Τσαυτάρης, διευθυντής του Perrotis College (Κολέγιο Περρωτής) και ακαδημαϊκός διευθυντής της Μεταπτυχιακής Σχολής του Perrotis College της Αμερικάνικης Γεωργικής Σχολής (ΑΓΣ) στη Θεσσαλονίκη.

«Η γεωργία είναι μια κουλτούρα. Σου μαθαίνει να σέβεσαι το περιβάλλον, να σέβεσαι το χρόνο, να δουλεύεις ομαδικά, να έχεις υπομονή, να γνωρίζεις τον κύκλο της ζωής», επισημαίνει με τη σειρά του στη «σχεδία» ο δρ. Ευάγγελος Βέργος, διευθυντής της Σχολής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και επικεφαλής του εκπαιδευτικού αγροκτήματος της ΑΓΣ.

Η Αμερικάνικη Γεωργική Σχολή Θεσσαλονίκης είναι ένας ανεξάρτητος, μη κερδοσκοπικός εκπαιδευτικός οργανισμός, που ιδρύθηκε το 1904. Τα κύρια εκπαιδευτικά της τμήματα είναι το νηπιαγωγείο, το δημοτικό, το γενικό λύκειο, η Σχολή Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Επαγγελματικό Λύκειο, Πρόγραμμα «Σύγχρονες Γεωργικές Πρακτικές» για αποφοίτους λυκείου,

Γεωργικές Εφαρμογές) και το Perrotis College of Agriculture, Environment and Life Sciences (Κολέγιο Περρωτής για τη Γεωργία, το Περιβάλλον και τις Επιστήμες της Ζωής), ενώ από το 2019 δρομολογείται και η δημιουργία γυμνασίου. Ο ιδρυτής της σχολής, δρ. Τζον Χένρι Χάουζ (John Henry House), ήταν ένας πρακτικός ιδεαλιστής που πίστευε ότι η εκπαίδευση πρέπει να απευθύνεται σε ολόκληρο το άτομο: «στο νου, στα χέρια και στην ψυχή».

Το πρόγραμμα «Γεωργία στην Εκπαίδευση» στην Αυστραλία δίνει στους σπουδαστές την ευκαιρία να αντιληφθούν τη σημασία της γεωργίας στην οικονομία.

Δυστυχώς, όμως, στην Ελλάδα δεν ασπάζονται όλοι την ίδια φιλοσοφία στην εκπαίδευση και, ως εκ τούτου, σε πρωτοβάθμιο και δευτεροβάθμιο επίπεδο τα παραδείγματα της αγροτικής εκπαίδευσης είναι περιορισμένα, καθώς οι δομές που υπάρχουν αφορούν κυρίως επαγγελματικές σχολές εκπαίδευσης, ήτοι για μαθητές άνω των 15 ετών, όπως η «Αβερώνφειος» Γεωργική Σχολή Λάρισας, η Γεωργική Σχολή Μεσσαράς στην Κρήτη, η ΕΠΑΣ Καλαμπάκας

με ειδικότητα στην ξυλογλυπτική, η Γαλακτοκομική Σχολή Ιωαννίνων, η Γεωργική ΕΠΑΣ Νεμέας και η νεοσύστατη Γαλακτοκομική Σχολή Ελασσόνας, που θα λειτουργήσει από φέτος. Η ελληνική γεωργία δεν έχει μπει στα νηπιαγωγεία, στα δημοτικά, στα γυμνάσια.

Σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει στην χώρα των burgers, για παράδειγμα, καθώς το αμερικάνικο εκπαιδευτικό σύστημα δίνει συνεχώς μεγαλύτερη βαρύτητα στη αγροτική εκπαίδευση. Το 2006, το Κέντρο Αγροτικής Ζωής Ουόλτον (Walton Rural Life Center) στο Κάνσας ήταν το πρώτο δημόσιο νηπιαγωγείο-δημοτικό σχολείο στις Ηνωμένες Πολιτείες το οποίο βάσισε το πρόγραμμα σπουδών του στη γεωργία. Παράλληλα, το αμερικάνικο σύστημα γεωργικής εκπαίδευσης στο επίπεδο του γυμνασίου επικεντρώνεται σε τρεις βασικές κατηγορίες: διδασκαλία στην τάξη, εποπτευόμενη αγροτική εμπειρία και ενεργός συμμετοχή στον Εθνικό Οργανισμό των «Μελλοντικών Αγροτών» (Future Farmers of America). Πρόκειται για ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα σχεδιασμένο για να ενθαρρύνει την προσωπική ανάπτυξη των σπουδαστών, τον υγιεινό τρόπο ζωής και να δίνει στους μαθητές ευκαιρίες να αποτελέσουν μέρος της γεωργικής οικονομίας.

Μαθητής επί τω έργω του αρμέγματος αγελάδας. «Η γεωργία είναι μια κουλτούρα. Σου μαθαίνει να σέβασαι το περιβάλλον, να δουλεύεις ομαδικά, να γνωρίζεις τον εαυτό σου».

Φωτογραφία: Reuters/Andres Stapff

Η «γεωργία στην τάξη» (Agriculture in the classroom, AITC) είναι ένα άλλο εκπαιδευτικό πρόγραμμα που συντονίζεται από το Υπουργείο Γεωργίας των ΗΠΑ και τον ομότιτλο οργανισμό.

ΜΑΘΗΜΑ ΣΤΟ ΔΑΣΟΣ

Στόχος του είναι να βοηθήσει τους μαθητές να αποκτήσουν μεγαλύτερη συνειδητοποίηση του ρόλου της γεωργίας στην οικονομία και την κοινωνία, ώστε να γίνουν πολίτες που στηρίζουν μια σοφή γεωργική πολιτική. Το AITC αναδεικνύει τον γεωργικό αλφαριθμητισμό, βοηθώντας τους μαθητές να κατανοήσουν τις αγροτικές πηγές των τροφίμων, των υφασμάτων και των λουλουδιών τους.

Στο ίδιο πλαίσιο, στην Αυστραλία, δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην αγροτική εκπαίδευση. Ένα από τα πιο γνωστά σχολεία της χώρας (Farrer Memorial Agricultural High School), στην κωμόπολη του Τάμγουορθ (Tamworth, κάπου 310 χιλιόμετρα βόρεια του Σίδνεϊ), είναι το μοναδικό δημόσιο αγροτικό γυμνάσιο. Το πρόγραμμα «Γεωργία στην Εκπαίδευση», που ξεκίνησε από την κυβέρνηση της Αυστραλίας το 2015, βοηθά τους εκπαιδευτικούς να κατανοήσουν καλύτερα τα προϊόντα και τις διαδικασίες που σχετίζονται με την παραγωγή τροφίμων και ινών και δίνει στους σπουδαστές την ευκαιρία να αντιληφθούν τη σημασία της γεωργίας στην αυστραλιανή οικονομία. Τα θέματα που καλύπτονται από τα υλικά περιλαμβάνουν: το σχεδιασμό και την εκπόνηση ενός οικονομικού σχεδίου για έναν κήπο της αγοράς, την εκτροφή κοτόπουλου ελεύθερης βοσκής, την επισιτιστική ασφάλεια και τις βιώσιμες πρακτικές παραγωγής τροφίμων και ινών.

Επιπροσθέτως, μια μελέτη με τίτλο «Τα μαθήματα στην ύπαιθρο ενισχύουν τη συμμετοχή των μαθητών;» («Do Lessons in Nature Boost Subsequent Classroom Engagement? Refueling Students in Flight»), που δημοσιεύθηκε πρόσφατα στο επιστημονικό περιοδικό «Frontiers in Psychology», διαπίστωσε ότι τα παιδιά ηλικίας 9-10 ετών είναι πολύ πιο προσεκτικά και συμμετοχικά στο σχολείο, μετά από ένα μάθημα στη φύση. Σε αντίστοιχα συμπεράσματα κατέληξε και ο κ. Γιώργος Λ. Κάκαρης από τη Χίο, εμπνευστής και δημιουργός

του «Σχολείου του Δάσους». Όπως αναφέρει ο ίδιος σε άρθρο του στην ιστοσελίδα «Απλωταριά», αρχικά είχαν πραγματοποιηθεί δύο εξορμήσεις στο δάσος με το νηπιαγωγείο της Συκιάδας στο Θόλο και την Γ' Τάξη του Β' Δημοτικού στο Δασάκι της Βοήθειας, ωστόσο οι γονείς στη σχετική ομάδα που έχει φτιαχτεί στο facebook κλήθηκαν για ένα πενθήμερο υπαίθριων δράσεων, στο οποίο ανταποκρίθηκαν. Συνολικά, οκτώ παιδιά -από το νηπιαγωγείο ως την Τρίτη Δημοτικού- συμμετείχαν στην εβδομάδα δράσεων του Σχολείου Δάσους Χίου. «Μετά από αυτό το συναρπαστικό πενθήμερο, θέλω να αμφισβητήσω κάμποσα από αυτά που κουβαλάμε στο κεφάλι μας για τα παιδιά: "Τα παιδιά χρειάζονται ένα πλαίσιο κανόνων για να νιώσουν ασφάλεια και για να μη λειτουργούν ασύδοτα" ή "τα παιδιά χρειάζονται ένα πρόγραμμα να τους λείπει να κάνουν, γιατί αλλιώς θα βαριούνται". Βρήκα ότι όλα αυτά είναι δυνατόν να είναι ένα τεράστιο ψέμα. Τις πέντε μέρες που περάσαμε μαζί δεν χτύπησε κανένα παιδί, τα παιδιά όλες τις μέρες ζήτησαν να καθίσουμε παραπάνω και δεν χρειάστηκε κανένα πλαίσιο κανόνων, επιβραβεύσεων, τιμωριών ή άλλα παρόμοια τερτίπια για να μπορέσει να κυλήσει αρμονικά αυτό το πενθήμερο», επισημαίνει ο ίδιος. Το Δασάκι της Βοήθειας έχει μετατραπεί σε στέγη του Σχολείου του Δάσους, το οποίο είναι ενεργό εδώ και δύο χρόνια, πραγματοποιώντας σε τακτά χρονικά διαστήματα εξορμήσεις.

Η καλλιέργεια της γεωργικής συνείδησης θα μπορούσε να συμβάλει στην αλλαγή της νοοτροπίας των μελλοντικών επαγγελματιών αγροτών.

Μολονότι το εγχώριο «σύστημα» δεν προβλέπει την ανάπτυξη αμιγώς γεωργικών μαθημάτων στις τάξεις, αρκετοί είναι οι εκπαιδευτικοί που με δική τους πρωτοβουλία ή στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης «μπολιάζουν» την τάξη τους με τη γεωργία και τις πρακτικές της φύσης. Ταυτόχρονα, πολλές οργανώσεις πολιτών «φυτεύουν» το σπόρο της αγροτικής εκπαίδευσης στα μικρά παιδιά με διάφορες δράσεις.

Μαθητές δημοτικού στο Χαλάνδρι φυτεύουν λαχανικά στον σχολικό τους λαχανόκηπο. Παρά το ότι στη χώρα μας δεν προβλέπονται αγροτικά μαθήματα, αρκετοί εκπαιδευτικοί «μπολιάζουν» την τάξη τους με τη γεωργία. Φωτογραφία: eurokinissi/Γιάννης Παναγόπουλος

Ενδεικτικά αναφέρεται η Πρωτοβουλία της Γειτονιάς Αλεξάνδρου Σβώλου στη Θεσσαλονίκη, στο πλαίσιο της δράσης της για τη δημιουργία «Πάρκου Τσέπης» στη συμβολή των οδών Ιωάννου Μιχαήλ και Αγαπηνού, που στις αρχές του Μάη έδωσε σε μικρά παιδιά του δημοτικού σπόρους λαχανικών, οι οποίοι φυτεύτηκαν με στόχο να βλαστήσουν και να δημιουργήσουν τον πρώτο αστικό λαχανόκηπο της Γειτονιάς Αλέξανδρου Σβώλου.

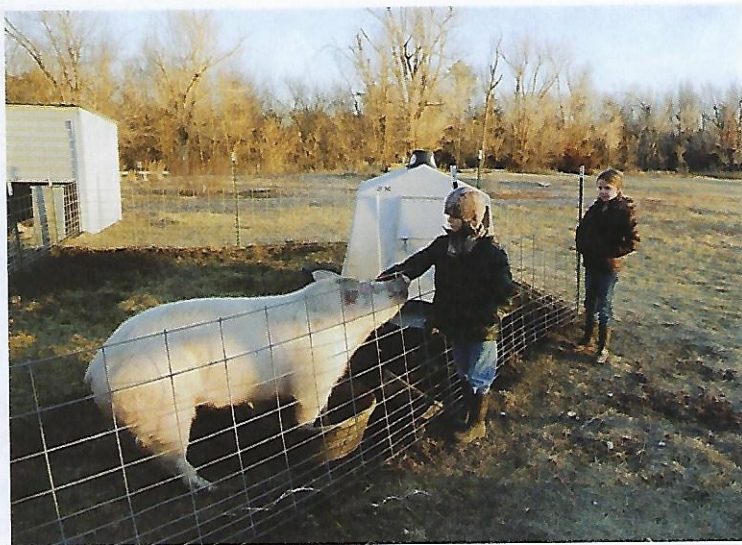
ΚΗΠΟΥΡΙΚΗ & ΒΑΝ ΓΚΟΓΚ

Η δημιουργία του λαχανόκηπου αποτελεί την πρώτη εγκατάσταση στο «Πάρκο Τσέπης», με επιδίωξη να έχει εκπαιδευτικό χαρακτήρα και να αφορά κυρίως τα παιδιά της γειτονιάς. Τα πάρκα τσέπης έχουν αγκαλιαστεί από αρκετές πόλεις του εξωτερικού ήδη από το 1960. Αποτελούν, ουσιαστικά, χώρους πρασίνου, μικρού συνήθως μεγέθους, οι οποίοι δημιουργούνται σε «ξεχασμένα» και εγκαταλελειμμένα τμήματα του αστικού ιστού, παρέχοντας ταυτόχρονα ελεύθερη πρόσβαση στο κοινό.

Ο σπόρος της αγροτικής εκπαίδευσης μπορεί να αναζητηθεί παντού, ακόμα και στον κυβερνοχώρο, καθώς μέσω της ευρωπαϊκής δράσης «eTwinning» (που προωθεί την ηλεκτρονική

«αδελφοποίηση» σχολείων ώστε μαθητές και εκπαιδευτικοί να έχουν την ευκαιρία να επικοινωνήσουν, να μοιραστούν τις απόψεις και τις εμπειρίες τους και να συνεργάζονται στην εκπόνηση συγκεκριμένων εργασιών), ελληνικά νηπιαγωγεία συμμετείχαν σε προγράμματα που αφορούσαν τη σύνδεση των μαθητών με την καλλιέργεια της γης.

Το Ιδιωτικό Συστημαζόμενο Νηπιαγωγείο στη Νέα Μάκρη της κυρίας Αθανασίας Κυρεζή συμμετείχε φέτος για πρώτη φορά σε αυτή τη δράση με τρία συνολικά προγράμματα: κηπουρική στο σχολείο (gardening at school), λαχανικά και φρούτα (vegetables and fruits) και απολαμβάνοντας τον κήπο (enjoying the garden). Στις ομάδες των προγραμμάτων συμμετείχαν και σχολεία από άλλες χώρες. Όπως αναφέρει στη «σχεδία» η κυρία Κυρεζή, «ο σκοπός του έργου κηπουρική στο σχολείο, στο οποίο συμμετείχαν επίσης ένα γαλλικό και ένα ιταλικό νηπιαγωγείο, ήταν να δώσουμε την ευκαιρία στους μαθητές να μάθουν εμπειρικά τον κύκλο ζωής των φυτών, από τη σπορά έως την κατανάλωση στο τραπέζι μας, και τα οφέλη των φρούτων και λαχανικών. Ως αφορμή, χρησιμοποιήσαμε έναν κηπουρό-μασκότ, τον Mr. Bunny. Η κουκλίτσα μας ταξίδεψε από τη Γαλλία ως την Ιταλία, από την Ιταλία στην Ελλάδα και πίσω πάλι στη Γαλλία, μοιράζοντας σπόρους

Μαθήτριες της Τρίτης Δημοτικού εκτρέφουν γουρουνάκια, στο Κέντρο Αγροτικής Ζωής στο Κάνσας, το πρώτο δημόσιο δημοτικό σχολείο στις ΗΠΑ που δόμησε το πρόγραμμα σπουδών του στη γεωργία.
Φωτογραφία: Reuters/Jeff Tuttle

και βοηθώντας τα παιδιά να φυτέψουν στα μποστάνια των σχολείων. Κάθε σχολείο-εταίρος συμμετείχε σε κοινές δραστηριότητες, αλλά και σε άλλες εμπειρίες τις οποίες μοιραζόταν μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας». Το έργο υλοποιήθηκε σε διάρκεια δέκα μηνών και εντός αυτού του διαστήματος οι 18 μαθητές του ελληνικού νηπιαγωγείου απέκτησαν νέα βιώματα. «Οι δραστηριότητες ήταν πάντα ομαδικές. Το

Η Ιταλία έχει πάνω από 2.500 διαπιστευμένα εκπαιδευτικά αγροκτήματα ανά τη χώρα, τα οποία χρηματοδοτούνται από τις εθνικές αρχές.

τμήμα ανέλαβε τη σπορά στο μποστάνι του σχολείου χωρισμένη σε μικρότερες ομάδες ανά είδος σπόρου. Υπήρχε η ομάδα του καρότου, των φασολιών, του αρακά και των μυρωδικών. Κάθε ομάδα ήταν υπεύθυνη για τη σπορά, το πότισμα, την παρακολούθηση και τη συγκομιδή των λαχανικών και μυρωδικών που φύτεψε.

Παράλληλα, η ολομέλεια συμμετείχε σε δραστηριότητες σχετικές με το πρότζεκτ κάθε μήνα. Ασχολήθηκαν με την τέχνη, μαθαίνοντας τους διάφορους τρόπους που εμπνέουν τους καλλιτέχνες τα οπωροκηπευτικά και τα φρούτα,

όπως η απεικόνισή τους σε πίνακες νεκρής φύσης. Είδαν πίνακες του Πωλ Σεζάν, του Καραβάτζο, του Βίνσεντ Βαν Γκογκ, του Ανρί Ματίς και του Κλωντ Μονέ και στη συνέχεια προσπάθησαν να δημιουργήσουν τους δικούς τους πίνακες ζωγραφικής. Ακόμη, άκουσαν ποιήματα και έμαθαν τραγούδια με συναφή θεματολογία». Σύμφωνα με την ίδια, το βιωματικό κομμάτι είναι το πιο σημαντικό σε αυτή την ηλικία. «Τα παιδιά, για να μάθουν, πρέπει να γεύονται, να δοκιμάζουν και να λερωθούν».

Σε αντίστοιχο πρόγραμμα κηπουρικής στο σχολείο συμμετείχαν φέτος σε διαφορετική ομάδα και το 2ο Νηπιαγωγείο Καλυθιών Ρόδου, το 1ο Νηπιαγωγείο Ζεφυρίου στην Αθήνα και το 1ο διθέσιο Νηπιαγωγείο του χωριού Κέφαλος στην Κω, τα οποία μοιράστηκαν την εμπειρία με ένα νηπιαγωγείο της Σλοβακίας και το Ιδιωτικό Σχολείο Αμερικάνικης Ακαδημίας Λεμεσού (Αγγλική Σχολή) στην Κύπρο.

«Ένας σχολικός κήπος είναι ένα ισχυρό εργαλείο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Μέσω της κηπουρικής, οι μαθητές γίνονται υπεύθυνοι φροντιστές. Έχουν την ευκαιρία να συμμετάσχουν σε γεωργικές πρακτικές σε μικρή κλίμακα, μαθαίνοντας για τις ευθύνες και τις επιπτώσεις της καλλιέργειας της γης. Διερευνούν τον ιστό των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των

ζωντανών και μη ζωντανών οργανισμών που συντηρούν τη ζωή. Με αυτόν τον τρόπο, αναπτύσσουν μεγαλύτερη κατανόηση του φυσικού κόσμου. Για πολλά παιδιά, ένας κήπος προσφέρει την ευκαιρία να πλησιάσουν τη φύση. Η δημιουργία σχέσης με τη φύση σε νεαρή ηλικία είναι εξαιρετικά σημαντική», επισημαίνουν οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν από το νηπιαγωγείο της Ρόδου.

ΑΝΟΙΧΤΑ ΑΓΡΟΚΤΗΜΑΤΑ

Σημειώνεται ότι το eTwinning είναι μια σφύζουσα κοινότητα που έχει εμπλέξει, στα 13 χρόνια ύπαρξής της, σχεδόν 500.000 εκπαιδευτικούς που εργάζονται σε 182.000 σχολεία. Περισσότερα από 61.000 έργα έχουν διοργανωθεί, με τη συμμετοχή περισσότερων από 2.000.000 μαθητών (στοιχεία Σεπτεμβρίου 2017).

Εάν στον παρονομαστή της εξίσωσης αγροτική εκπαίδευση μπει η συμμετοχή των γονέων, έρχεται στην επιφάνεια ακόμα ένας ευρωπαϊκός θεσμός, εκείνος του «ανοιχτού αγροκτήματος», σύμφωνα με τον οποίο για μια συγκεκριμένη μέρα ή μια περίοδο λίγων ημερών αγροκτήματα της Ευρώπης «ανοίγουν» την πόρτα τους σε επισκέπτες προκειμένου να αποκτήσουν μια καλύτερη αντίληψη της γεωργίας και του ρόλου των γεωργών, ισχυροποιώντας ταυτόχρονα το «δεσμό» των καταναλωτών με τον πρωτογενή τομέα.

Σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η Γαλλία έχει ένα από τα πλέον αναπτυγμένα δίκτυα εκπαιδευτικών αγροκτημάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Πάνω από 1.400 εκπαιδευτικά αγροκτήματα είναι αναγνωρισμένα από το αρμόδιο υπουργείο, ενώ αποτελούν συχνά μέρος ενός εθνικού, περιφερειακού ή τοπικού δικτύου που εργάζεται για τη στήριξη και προώθηση του έργου τους. Από το 1994 η Bergerie Nationale (η Εθνική Στάνη), ένας οργανισμός αφιερωμένος στην προώθηση της γεωργικής εκμετάλλευσης και της βιώσιμης ανάπτυξης, παρέχει συμβουλές, πόρους και κατάρτιση για γεωργούς που επιθυμούν να δημιουργήσουν εκπαιδευτικά αγροκτήματα.

«Οικογένειες, μεμονωμένα άτομα, σχολεία, ομάδες, άτομα τρίτης ηλικίας, επαγγελματίες και σπουδαστές, όλοι μπορούν να μάθουν για την εξέλιξη της σύγχρονης γεωργίας σε ένα εκπαιδευτικό αγρόκτημα», αναφέρει η Κριστίν Λανγκ (Christine Lang), διευθύντρια του οργανισμού.

Αντίστοιχα, η Ιταλία έχει πάνω από 2.500 διαπιστευμένα εκπαιδευτικά αγροκτήματα ανά τη χώρα, τα οποία χρηματοδοτούνται από τις εθνικές αρχές. Πολλά έχουν εμπνευστεί από την Alimos, μια μη κυβερνητική οργάνωση που προωθεί τη βιώσιμη κατανάλωση, η οποία δημιούργησε το πρώτο μόνιμο δίκτυο εκπαιδευτικών αγροκτημάτων στην περιφέρεια της Εμίλια-Ρομάνια το 1997. Τα αγροκτήματα πρέπει να είναι φιλικά προς το περιβάλλον, να είναι εξοπλισμένα για να δέχονται επισκέπτες, να συμμορφώνονται στα πρότυπα ασφαλείας και να έχουν προετοιμάσει εκπαιδευτικές δραστηριότητες προσαρμοσμένες σε επισκέπτες διαφόρων ηλικιών.

«Ενας σχολικός κήπος είναι ένα ισχυρό εργαλείο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Μέσω της κηπουρικής, οι μαθητές γίνονται υπεύθυνοι φροντιστές».

Οι «ημέρες ανοιχτού αγροκτήματος» διοργανώνονται στη Γερμανία από το 1996. Καθιερώθηκαν από τοπικούς γεωργούς και τώρα στηρίζονται από περιφερειακές και εθνικές αρχές, τοπικά εμπορικά επιμελητήρια και την Ένωση Γερμανών Γεωργών. Οι ημέρες ανοιχτού αγροκτήματος γενικά διοργανώνονται από το Μάιο μέχρι τον Οκτώβριο με διάφορες δραστηριότητες που αφορούν την καλλιέργεια, την κτηνοτροφία, επιδείξεις μηχανημάτων γεωργικής εκμετάλλευσης και παραστάσεις και παιχνίδια για τα παιδιά.

Η «Κυριακή Ανοιχτού Αγροκτήματος» είναι ετήσια εκδήλωση στο Ηνωμένο Βασίλειο όπου συμμετέχουν σχεδόν 400 αγροκτήματα που διοργανώνουν δραστηριότητες για πάνω από 200.000 επισκέπτες. Από την αρχή της, το 2006, πάνω από 1.350 γεωργοί έχουν ανοίξει

Μαθητές δημοτικού σχολείου του Ντένβερ επιδεικνύουν με υπερηφάνεια τα φυτά που ετοιμάζονται να φυτέψουν στον σχολικό τους κήπο. Τα αμερικάνικα εκπαιδευτικά ιδρύματα δίνουν μεγάλη βαρύτητα στην αγροτική εκπαίδευση. Φωτογραφία: Reuters/Rick Wilking

τα αγροκτήματά τους, καλωσορίζοντας πάνω από 1,25 εκατομμύρια επισκέπτες και δημιουργώντας μια εθνική εκδήλωση υψηλού κύρους που προσελκύει σημαντικούς χορηγούς. Οι δραστηριότητες που διοργανώνονται μπορεί να περιλαμβάνουν οτιδήποτε: Από περιπάτους στο αγρόκτημα, βόλτες με τρακτέρ και ρυμουλκούμενο, επιδείξεις, «συναντήσεις» με τα ζώα του αγροκτήματος και, βεβαίως, γευστικές δοκιμές της τοπικής παραγωγής. Τα αγροκτήματα σε όλο το Ηνωμένο Βασίλειο διοργανώνουν επίσης «Σχολικές Ημέρες Ανοιχτού Αγροκτήματος», που πραγματοποιούνται όλο τον Ιούνιο. Ο κύριος διοργανωτής των δύο αυτών πρωτοβουλιών είναι η LEAF (Linking Environment And Farming, «Συνδέοντας το Περιβάλλον με τη Γεωργία»), μια φιλανθρωπική οργάνωση που προωθεί τη βιώσιμη παραγωγή τροφίμων και γεωργική εκμετάλλευση.

Στην Ελλάδα, ό,τι πιο κοντινό υπάρχει στο θεσμό του ανοιχτού αγροκτήματος είναι τα «πολυλειτουργικά αγροκτήματα», τα οποία γεννήθηκαν στην πράξη από τη δημιουργικότητα και το πολύτροπο πνεύμα των παραγωγών και επιχειρηματιών της υπαίθρου και κατοχυρώθηκαν νομοθετικά το 2014. Πρόκειται για αγροτικές εκμεταλλεύσεις που διαθέτουν καλλιεργήσιμη έκταση,

φυτικό ή ζωικό κεφάλαιο και χώρο εστίασης, δυνατότητα εκπαίδευσης ή επίδειξης και παρακολούθησης της παραγωγικής διαδικασίας και της οικοτεχνικής μεταποίησης, με έμφαση στις τοπικές παραγωγικές δυνατότητες κάθε περιοχής.

Πού αποβλέπουν και ποιοι είναι οι στόχοι των εκμεταλλεύσεων αυτών; Σύμφωνα με τον υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων Βαγγέλη Αποστόλου, «πρόκειται για μια αναπτυξιακή δραστηριότητα μέσα από τη βιωματική γνωριμία με τον οικονομικό πολιτισμό της ελληνικής υπαίθρου. Αυτό σημαίνει γνωριμία με τον τρόπο λειτουργίας της ελληνικής αγροτικής οικογένειας, με τα παραδοσιακά αγροτικά επαγγέλματα και τις ντόπιες καλλιεργητικές μεθόδους παραγωγής, οι οποίες σπανίζουν ή έχουν εκλείψει, με τις ασχολίες και τις συνήθειες της καθημερινής ζωής των κατοίκων μιας περιοχής, τα ήθη και τα έθιμα, την ευαισθητοποίηση γύρω από τα θέματα της προστασίας του περιβάλλοντος και της αυτόχθονης χλωρίδας και πανίδας».

